

ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА

№

78.

KURYER WILENSKI.

GAZETA URZEDOWA.

Вильна. ПЯТНИЦА, 5-го Октября — 1845 — Wilno. PIĄTEK, 5-go Października.

ВНУТРЕННЯЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 30 Сентября.

6-го Сентября, въ 9 часовъ утра, Государь Императоръ изволилъ произвести линейное ученье сосредоточеннымъ при городѣ Елисаветградѣ войскамъ 2-го Резервнаго и Своднаго Кавалерійскихъ и 1-го Пѣхотнаго Корпусовъ, съ ихъ артиллеріею, и остался совершенно довольнымъ, какъ превосходнымъ состояніемъ сихъ войскъ, такъ и отличнымъ порядкомъ, въ коемъ произведены всѣ движения и маневры.

7-го Сентября, въ 9 часовъ утра, Его Императорское Величество изволилъ произвести практическое ученье всей артиллеріи и смотръ Сводной Бригады безрочно-отпускныхъ нижнихъ чиновъ кавалеріи. — За симъ Его Величество присутствовалъ при стрѣльбѣ въ цѣль командъ, выбранныхъ изъ полковъ 1-го Пѣхотнаго Корпуса, и осмотрѣлъ безрочно отпущенныхъ нижнихъ чиновъ пѣхоты и артиллеріи.

8-го Сентября, въ 8 часовъ утра, Государь Императоръ произвелъ общій большой маневръ всѣмъ войскамъ, сосредоточеннымъ при городѣ Елисаветградѣ, и остался онымъ отлично доволенъ.

С М Ъ С Ъ.

Руайе-Колларъ.

Всѣ Парижскіе журналы наполнены подробностями жизни, недавно скончавшагося, Руайе-Коллара, и всѣ, безъ различія партій, единодушно отдають честь его добродѣтелямъ и заслугамъ, кои, какъ человѣкъ, отличался въ частой своей жизни, и — какъ ораторъ, писатель, философъ и государственный деятель, извѣстенъ былъ въ своемъ отечествѣ. Сообщимъ здѣсь краткій очеркъ жизни сего мужа, было во всей Европѣ.

Пьеръ-Поль-Руайе-Колларъ, родился въ Сомпюи, 21-го Іюня 1763 года. По окончаніи курса ученія въ Шомонѣ, въ коллегіумѣ ордена Іезуитовъ, къ коему принадлежалъ одинъ изъ его дядей, преподавалъ нѣсколько времени математику въ Сентъ-Омерскомъ коллегіумѣ, по удаленіи изъ оного Іезуитовъ. Но скоро оный оставивъ должность учителя, посвятилъ себя правовѣдѣнію и былъ адвокатомъ въ Парижѣ. Когда въ первый разъ вспыхнула революція, въ 1789 году, Руайе-Колларъ раздѣлялъ ея правила, но съ умѣренностію и благоразуміемъ; качества эти состав-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, 30 go Września.

Dnia 6-go Września, o godzinie 9-ej z rana, CESARZ Jego Mość raczył odbyć liniową musztrę z zebranymi pod Elisawetgradem wojskami 2-go Odwodowego i Zbiorowego Korpusu Jazdy, tudzież 1-go Korpusu Piechoty, wraz z ich Artylleryą, i był zupełnie zadowolony, tak z wyborowego ich stanu, jako też ze wzorowego porządku, w jakim zostały wykonane wszystkie poruszenia i obróty.

Dnia 7-go Września, o godzinie 9-ej z rana, Jego CESARSKA Mość raczył odbyć praktyczną musztrę z całą artylleryą, tudzież przegląd Zbiorowej Brygady żołnierzy Jazdy, zostających na nieograniczonym urlopie. Następnie, CESARZ Jego Mość raczył być obecnym przy strzelaniu do celu komend, wybranych z półków 1-go Korpusu Piechoty, oraz obejrzał żołnierzy od piechoty i artylleryi, zostających na nieograniczonym urlopie.

Dnia 8-go Września, o godzinie 8-ej z rana, CESARZ Jego Mość wykonał ogólne wielkie manewra ze wszystkimi wojskami, zebranymi pod Elisawetgradem, i był z nich nader zadowolony.

ROZMAITOŚCI.

ROYER-COLLARD.

Wszystkie dzienniki Parzykie napełnione są szczegółami życia zmarłego niedawno Royer-Collarda, i wszystkie, bez różnicy stronictw, jednoczą się w oddaniu czci cnotom i zasługom jego, któremi się jako człowiek w życiu prywatnem odznaczał, i które, jako mówca, pisarz, filozof, i człowiek publiczny, dla dobra swęj ojczyzny położył. Kładziemy tu z nich następujący krótki rys życia tego męża, którego imię przez lat wiele głośnie było w całej Europie.

Piotr-Paweł Royer Collard, urodził się w Sompuis d. 21 czerwca 1763 r. Po ukończeniu nauk szkolnych w Cheamont, w kollegium Ojców Nauki Chrześcijańskiej, kongregacyi, do której jeden z jego wujów należał, wykładał przez czas niejaki lekye matematyki w kollegium St. Omer, po wydaleniu zeń Jezuitów; wkrótce atoli, zrzekłszy się profesorstwa, poświęcił się nauce prawa i został ładwokatem w Paryżu. Przy pierwszym wybuchnieniu rewolucyi w roku 1789, Royer-Collard przyjął jej zasady, ale z umiarkowaniem i roztropnością, które były odróżniającymi cechami jego cha-

Того же числа, въ 2 часа по полудни, Его Императорское Величество, вмѣстѣ съ Его Императорскимъ Высочествомъ Государемъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, изволилъ выѣхать въ городъ Николаевъ, куда и прибылъ благополучно 9-го Сентября, въ часъ по-полуночи. Здѣсь Его Величество былъ встрѣченъ Его Императорскимъ Высочествомъ Государемъ Великимъ Княземъ Константиномъ Николаевичемъ и Принцемъ Александромъ Гессенскимъ.

9-го Сентября, по утру, Государь Императоръ, при обзорѣ города Николаева, посетилъ Адмиралтейство, гдѣ въ присутствіи Его Величества спущены были одиннадцать военныхъ судовъ; потомъ, осмотрѣвъ Гидрографическое Депо, Штурманское Училище, госпиталь, и произведя 2-му Учебному Морскому Экипажу смотръ, изволилъ посетитъ вооружающійся 84-хъ-пушечный корабль Ростиславъ, и всѣмъ осмотрѣннымъ остался отлично доволенъ.

10-го Сентября, въ 7½ часовъ утра, Государь Императоръ, вмѣстѣ съ Нѣхъ Императорскими Высочествами: Государемъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ и Государемъ Великимъ Княземъ Константиномъ Николаевичемъ и Принцемъ Александромъ Гессенскимъ, изволилъ отправиться, на пароходъ Громоносецъ, въ городъ Севастополь, куда и прибылъ въ вождельномъ здравіи, 11-го Сентября, въ 10 часовъ утра.

Въ тотъ же день, Его Величество изволилъ сдѣлать смотръ стоящимъ на рейдѣ двумъ дивизіямъ Черноморскаго Флота, и на берегу 4-му и 5-му Баталіонамъ 13-й Пѣхотной Дивизіи, и остался вполне доволенъ блестящимъ и превосходнымъ во всѣхъ отношеніяхъ состояніемъ флота. Того же числа, Его Величество осматрѣлъ Морской Госпиталь и сооружаемыя въ Севастопольскомъ Портѣ зданія.

До съѣзда Государя Императора на берегъ, были въ Высочайшемъ присутствіи спущены на воду фрегатъ Коварна и бригъ Орфей.

12-го Сентября, по утру, Государь Императоръ посетилъ Георгіевскій Монастырь, гдѣ покоится прахъ Князя Александра Николаевича Голыцина. Въ 10 часовъ, Его Величество осматрѣлъ 4-й баталіонъ 15-й Пѣхотной Дивизіи, и потомъ обзорѣвалъ инженерныя работы по Севастопольскимъ укрѣпленіямъ, успешнымъ производствомъ коихъ остался совершенно доволенъ. Въ полдень, Его Императорское Величество, въ сопровожденіи тѣхъ же лицъ, изволилъ, на пароходъ Громоносецъ, сняться съ якоря и осматрѣть въ морѣ маневры флота; а въ 2 часа по-полудни, направить путь Свой въ Херсонъ, куда и прибылъ въ вождельномъ здравіи, 13-го Сентября, въ 4½ часа пополудни.

14-го Сентября, въ 8 часовъ утра, Государь Императоръ изволилъ выѣхать въ Екатеринославль, куда и прибылъ благополучно 15-го числа, въ 4½ часа утра, и по краткомъ отдохновеніи, Его Величество отправился въ Харьковъ; прибывъ сюда 16-го Сентября, въ часъ по полуночи, изволилъ остаться на ночлегъ.

Того же дня, о godzinie 2-ej z południa, Jego Cesarzka Mość wraz z Jego Cesarzką Wysokością Następcą Tronu, raczył wyjechać do miasta Nikołajewa, gdzie stanął szczęśliwie 9-go Września, o godzinie 1-ej z północy. Tu spotkał Jego Cesarzką Mość Wielki Xiąże Konstantyn Nikołajewicz z Xięciem Alexandrem Hesseńskim.

Dnia 9-go Września, z rana, Cesarz Jego Mość, oglądając miasto Nikołajew, zwiedził Admiralicją, gdzie w obec Jego Cesarzkiej Mości spuszczone na wodę jedynastce wojennych statków; poczem obejrzał Hydrograficzny zakład, Szkołę Sterników, Szpital, i wykonawszy przegląd 2-go Naukowego Morskiego Ekwipażu, raczył zwiedzić uzbrajający się o 84 działach okręt *Rostisław*, i ze wszystkiego co widział, był nader zadowolony.

Dnia 10-go Września, o godzinie pół do 8-ej z rana, Cesarz Jego Mość wraz z Ich Cesarzkimi Wysokościami: Następcą Tronu i Wielkim Xięciem Konstantynem Nikołajewiczem, tudzież Xięciem Alexandrem Hesseńskim, raczył wyjechać na parostatk *Gromonosiec*, do Sewastopola, gdzie też przybył w pożądanym zdrowiu, 11-go Września, o godzinie 10-ej z rana.

Tegoż samego dnia, Jego Cesarzka Mość raczył odbyć przegląd stojących w porcie dwóch dywizji Floty Czarnomorskiej, tudzież na lądzie 1-go i 5-go Batalionów 13-jej Dywizji Piechoty, i był nader zadowolony ze świetnego, i pod wszelkim względem doskonałego stanu Floty. Tegoż dnia, Cesarz Jego Mość obejrzał Morski Szpital i wznoszące się w Porcie Sewastopolskim budowy.

Przed wystąpieniem na ląd Jego Cesarzkiej Mości, zostały w obec Najjaśniejszego Pana spuszczone na wodę korweta *Kowarna* i bryg *Orfesz*.

Dnia 12-go Września, z rana, Cesarz Jego Mość zwiedził klasztor Georgiewski, gdzie spoczywają popioły Xięcia Alexandra Golicina. O godzinie 10-ej, Jego Cesarzka Mość obejrzał 4-ty Batalion 15-jej Dywizji Piechoty, następnie zaś oglądał roboty inżynierskie w fortyfikacyach Sewastopolskich, z których dobrego wykonania był zupełnie zadowolony. O południu, Cesarz Jego Mość, w towarzystwie tychże samych osób, raczył wypłynąć na morze, na parostatk *Gromonosiec*, i obejrzał manewra Floty, a o godzinie 2-ej z południa, obrócił swą drogę do Chersonu, gdzie też przybył w pożądanym zdrowiu, 13-go Września, o pół do 5-ej z południa.

Dnia 14-go Września, o godzinie 8-ej z rana, Cesarz Jego Mość raczył wyjechać do Ekaterynosławia, dokąd też przybył szczęśliwie dnia 15-go o pół do 5-ej z rana, i po krótkim wypoczynku wyjechał do Charkowa, gdzie stanawszy 16-go Września, o godzinie 1-ej z północy, raczył zatrzymać się na nocleg.

ляли отличительныя черты его характера. По 10-е Августа 1792 года, входилъ онъ въ составъ парижскаго городского общества, и былъ даже секретаремъ-адъюнктомъ онаго. Но съ тѣхъ поръ, замѣтивъ злоупотребленія революціонеровъ, совершенно отбѣился отъ нихъ. Напрасно Дантонъ старался привлечь его къ партіи якобинцевъ; Руайе-Колларъ рѣшился выдти въ отставку и удалился въ Сомпюи къ своему семейству. Здѣсь онъ прожилъ до 1797 года, но въ этомъ году былъ посланъ, марскимъ департаментомъ, членомъ въ пятисотенный совѣтъ. Ужасы терроризма измѣнили политическій его образъ мыслей. Сдѣлавшись врагомъ кровожадныхъ начальниковъ революціи, онъ присоединился къ партіи роялистовъ, и въ присутствіи Совѣта-Пятисотъ, энергически объявилъ себя противъ присяги требуемой отъ духовенства и въ пользу возвращенія изгнанниковъ. Событія 18 фруктидора уничтожили надежды Роялистовъ. Руайе-Колларъ избѣжалъ проскрипціи, которой не могли миновать нѣкоторые изъ его товарищей, но избраніе его въ члены совѣта, было уничтожено торжествующею директоріею. Такимъ образомъ по неволѣ возвратившись къ частной жизни, Руайе-Колларъ продолжалъ бороться съ революціею, и вмѣстѣ съ маркизомъ Клермонъ-Галлерандъ, Аббатомъ Монтескье и Г. Бекемъ,

раkerу. Do 10 sierpnia 1792 należał on do gminy Paryżkiej, był nawet jej sekretarzem adjunktem; odtąd atoli, widząc nadużycia rewolucjonistów, całkiem się od nich odłączył. Danton nadaremnie usiłował wciągnąć go do stronnictwa Jakobinów; Royer-Collard wołał raczej rodziny dymissyą, i wrócił do Sompuis na łono swojej rodziny. Tam pozostał aż do roku 1797, w którymto czasie Departament Wyższej Marny wysłał go na członka Rady Pięciuteczny sposób widzenia rzeczy. Stawszy się do stronnictwa Rójalistów, i w pośród Rady Pięciuset, oświadczył się energicznie przeciw przysiędze wymaganiej od duchowieństwa i za przywołaniem wygnanców. Wypadki 18 Fruktidora zniweczyły nadzieje Rójalistów. Royer-Collard uszedł proskrypcyi, której wielu z jego towarzyszy uległo; wybor atoli jego na członka Rady, zwycięzki Dyrektoryat ogłosił za nieważny. Tym sposobem zmuszony znowu powrócić do życia prywatnego, i wespół z Marcią Clermont Gallerande, Abbé Montesquieu i P. Bequey, należał do Komitetu, który we Francji kierował interesami Rójalistów, w imieniu Hrabięgo Prowancyi, i był pośrednikiem ważnej korespondencyi tego Xięcia z Pierwszym Konsulem, Jenerałem Bonaparte. Royer-

Высочайшими Грамотами, 15-го Августа, Всемилостивѣйше пожалованы Кавалерами: ордена Св. Станислава 1-й степени, Председатель Лондонскаго Географическаго Общества, *Мурчисонъ*, во изъявленіе Высочайшей признательности за трудъ по изданію Геологическаго о Россіи сочиненія, — и ордена Св. Владимира 3-й степени, Вице-Президентъ Парижскаго Геологическаго Общества *Вернелъ*, въ ознаменованіе особаго Монаршаго благоволенія и въ изъявленіе признательности Его Императорскаго Величества за полезныя труды по изданію Геологическаго о Россіи сочиненія.

— Въ возданіе отличнаго мужества и храбрости, оказанныхъ въ дѣлѣ противъ горцевъ, при занятіи съ боя Андійскихъ Высотъ, 14-го Іюня сего года, Всемилостивѣйше пожалованы, 9-го Августа: золотымъ папашемъ, съ надписью *за храбрость*, Адъютантъ Его Высочества Генераль-Маіора Принца Гессенскаго, Кавалергардскаго Ея Величества Полка Ротмистръ *Самсоновъ*, и золотую шагаю, съ надписью *за храбрость*, Флигель-Адъютантъ Его Императорскаго Величества, Лейбъ-Гвардіи Преображенскаго Полка Поручикъ Князь *Варшавскій* Графъ *Паскевичъ-Эриванскій*. Въ тотъ же день, въ ознаменованіе особеннаго Его Императорскаго Величества благоволенія къ постоянно-отличной службѣ Начальника 19-й Пѣхотной Дивизіи, Генераль-Лейтенанта *Клюки фонъ Клугенау*, и во вниманіе къ примѣрной храбрости, неустрашимости и распорядительности, по засвидѣтельствованію Главнокомандующаго Отдѣльнымъ Кавказскимъ Корпусомъ, оказанныхъ имъ въ непрерывномъ бою съ неприятелемъ, во время экспедиціи въ Андію и Дарго, Всемилостивѣйше пожалованъ оный золотую шагаю, украшенною алмазами, съ надписью *за храбрость*.

Изъ Казани сообщаютъ, что Его Императорское Высочество Герцогъ Максимилианъ Лейхтенбергскій, прибылъ въ этотъ городъ 29-го Августа, а на другой день отправился въ дальнѣйшій путь къ Уральскимъ копамъ.

Варшава, 26 Сентября (7 Октября).

Его Светлость Намѣстникъ Царства Польскаго, Г. Генераль-Фельдмаршалъ Кизль Варшавскій, возвратился вчера въ Варшаву.

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 1 Октября.

Тайный и кабинетный статсъ-министръ, баронъ Буловъ, получилъ, по прошенію своему, увольненіе отъ должности; а на его мѣсто назначенъ министромъ иностранныхъ дѣлъ, теперешній посланникъ при австрійскомъ дворѣ, генераль баронъ Каницъ.

составлялъ комитетъ, управлявшій во Франціи дѣлами посредниковъ во имя графа прованскаго, и бывший да съ первымъ консуломъ, генераломъ Бонапарте. Руайе-Колларъ участвовалъ въ этомъ комитетѣ съ 1798—до его распущенія въ 1804 году, когда Людовикъ XVIII поселился въ Англіи. Въ это время Руайе-Колларъ, убившись въ безсиліи роялистской партіи, и въ избыточности ея надеждъ, отказался отъ политики и посвятилъ себя исключительно литературѣ, преимущественно же философіи. Такъ прошло восемь лѣтъ. Имя его замолкло въ политическомъ мѣрѣ, но ученые труды попались въ руки челоуку, который былъ Фонтанъ, который въ 1811 году, получивъ приказаніе устроить университетъ, избралъ Руайе-Коллара въ деканы филологическаго факультета и въ избраніе философіи въ нормальной школѣ. Это брили.

Въ то время, когда Руайе-Колларъ началъ свои чтенія, во Франціи преподавали только философію Кондильяка; не здѣсь мѣсто разсматривать, хороша ли она была или дурна, только она приобрѣла тогда авторитетъ догмата. Она заковывала философовъ въ

Przez Najwyższe Reskrypta, 15-go Sierpnia, Najłaskawiej mianowani zostali Kawalerami: Orderu Św. Stanisława klasy 1-ej, Prezes Towarzystwa Geograficznego Londyńskiego, *Murchison*, w dowód Najwyższej wdzięczności za pracę około wydania dzieła Geologicznego o Rosyji — i Orderu Św. Włodzimierza klasy 3-jej, Wice-Prezes Towarzystwa Geologicznego Paryżkiego, *Verneuil*, w dowód szczególnego Monarszego zadowolenia i wdzięczności Jego CESARSKIEJ MOŚCI za pożyteczne prace około wydania dzieła Geologicznego o Rosyji.

— W nagrodę znakomitego mężstwa i waleczności, okazanych w potyczce z Góralami, przy zajęciu wyżyn Andyjskich, dnia 14-go Czerwca r. b., Najmilsociwiej udarowani zostali, dnia 9-go Sierpnia: złotym pałaszem, z napisem *za waleczność*, Adjutant Jego Wysokości Jenerał Majora Xięcia Heskiego, Rotmistrz półku Kawalergardów JEJ CESARSKIEJ MOŚCI, *Samsonow*, a szpadą złotą, z napisem *za waleczność*, Fligel-Adjutant Jego CESARSKIEJ MOŚCI, półku Preobrażenskiego Lejb-Gwardyi Porucznik Xiążę *Warszawski* Hrabia *Paskiewicz Erywański*. Tegoż dnia, w dowód szczególnego Jego CESARSKIEJ MOŚCI zadowolenia z ciągle znakomitej służby Naczelnika 19-jej dywizyi Piechoty, Jenerał-Lejtnanta *Klucky von Klugenau*, i ze względu na wzorową waleczność, nieustraszonosć i trafne rozporządzenia, podług świadectwa Głównodowodzącego Oddzielnym Korpusem Kaukaskim, okazane przezzeń w ciągłym boju z nieprzyjacielem, w czasie wyprawy do Andy i Dargo, Najmilsociwiej udarowany tenże został szpadą złotą, ozdobioną brylantami, z napisem *za waleczność*.

Donoszą z Kazania, że Jego CESARSKA WYSOKOŚĆ Xiążę *Maxymilian Leuchtenbergski* przybył do tego miasta dnia 29-go Sierpnia, a nazajutrz wyjechał w dalszą podróż do kopalni Uralskich.

Warszawa, 26 wrześn'a (7 października).

JO. Xiążę Warszawski, Jenerał Feldmarszałek, Namiestnik Królestwa, powrócił dnia wczorajszego do Warszawy.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

P r u s s y.

Berlin, 1 października.

Tajny Minister Stanu i gabinetowy, Baron Bülow, otrzymał na własne żądanie uwolnienie od tego urzędu; w miejsce zaś jego mianowany został Ministrem spraw zagranicznych, dotychczasowy Posel przy dworze Austriackim, Jenerał Bar. Canitz.

Collard pozostawał w tym Komitecie od 1798 aż do jego rozwiązania w roku 1804, gdy Ludwik XVIII ośiadł w Anglii. W tymto czasie Royer-Collard, przekonawszy się o słabości Rójalistowskiego stronnictwa i o próżnych jego nadziejach, wyrzekł się polityki i poświęcił się całkiem literaturze, a szczególniej filozofii. Tak upłynęło lat osm. Imię jego zamilkło w świecie politycznym, lecz naukowe jego prace doszły do wiadomości męża, który, je ocenić potrafił. Mężem tym był P. Fontanes, który w roku 1811, otrzymawszy polecenie uorganizowania Uniwersytetu, wybrał P. Royer-Collard na Dziekana wydziału umiejętności i na Professora filozofii w Szkole Normalnej. Wybór ten zadziwił wszystkich, ale wkrótce pojęto go i za trafny uznano.

W epoce, kiedy Royer-Collard zaczynał swoje lekcye, we Francyi uczono tylko filozofii Kondyllaka. Nie tu jest miejsce zastanawiać się nad jej wewnętrzną wartością; dosyć na tém, że miała naówczas powagę dogmatu. Filozofowie społeczeństwa nie śmieli wyrzec po za obręb tego uswię-

— По поводу скуднаго урожая картофеля въ Прейнскихъ провинціяхъ и въ Вестфалии, королевскимъ постановленіемъ воспрещенъ вывозъ картофеля, на пространства границы отъ Саарбрюкена къ Рейну, впредь до дальнѣйшаго распоряженія. Изъ прочихъ провинцій получены донесенія болѣе утѣшительныя; во многихъ мѣстахъ ожидаютъ изобильнаго урожая сего продукта.

— Штетинскій пароходъ *Stetin*, на пути изъ Свинемюнде въ Штетинъ, 28-го Сентября совершенно истребленъ огнемъ, вспыхнувшимъ на палубѣ онаго.

ФРАНЦІЯ.

Парижъ, 26 Сентября

Вчера Король отправился изъ Трепорта на пароходный корабль *Caiman*, для раздачи лично 12 орденовъ Почетнаго Легіона, нижнимъ чинамъ флота. Черезъ несколько дней дворъ прибудетъ въ Севъ-Клу.

— Морская центральная коммиссія, рассмотрѣвъ донесенія коммиссій различныхъ гаваней, предложила: 1) сохранить парусные корабли, но снабдить ихъ винтообразною паровою машиною, только со слабою силою; 2) построить два рода военныхъ пароходовъ, — собственно военные и транспортные пароходы; 3) для защиты рейдовъ и гаваней потребовать построенія укрѣпленій и пловучихъ батарей.

— И въ Альжиріи учреждена коммиссія, которая должна обдумать мѣры для успешной защиты альжирскихъ береговъ и гаваней, для усиленія заморской торговли и представленія донесеній по сему предмету.

— Во французскомъ флотѣ считалось 1-го Января 1838 года 89,524 чел., въ 1844 году 109,410, а въ текущемъ году 112,462. Въ томъ числѣ находится 11,156 капитановъ.

— Вслѣдствіе новыхъ переговоровъ съ Персіею, французскія суда будутъ пользоваться въ гаваняхъ сего государства всеми преимуществами, коими пользуются страны самыя привилегированныя, съ французскихъ же издѣлій взимаема будетъ пошлина только въ 5 проц. Персія однако сдѣлала условіе, чтобы не было привозимо товаровъ возбуждающихъ тщеславіе и способныхъ къ изнѣженію персидскаго народа.

— Командующій французскою эскадрою на индѣйскомъ и китайскомъ моряхъ, контръ адмиралъ Сесиль, отправилъ къ Кохинхинскому Королю ноту, съ требованіемъ, дабы католическій епископъ Лефевръ, родомъ Французъ, немедленно былъ выпущенъ на свободу, и чтобы тамъ оставлено было жестокое обращеніе съ христіанами.

— На постройку новыхъ желѣзныхъ дорогъ, на что требуется 500,000,000 фр. капитала, объявили желаніе 36 компаній, капиталъ коихъ въ сложности составляетъ 4 миллиарда.

— Рѣка Рубіонъ залила значительную часть Дромскаго департамента и повредила шоссе изъ Ліона въ Марсель.

кругъ освященнаго ученія. Руайѣ-Коллару принадлежить слава уничтоженія этого заклятія, державшаго науку въ плѣну. Его заслуга въ томъ, что онъ проснулся первый, возвратилъ силу философскому духу, оконченнѣйшему подъ вліяніемъ царствующаго ученія, возстановилъ независимость умствованія и обратилъ умы на забытое изученіе природы человѣка. Высочайшія открытія не выше такой заслуги. Руайѣ-Колларъ не только далъ новый толчокъ философіи, но и измѣнилъ направленіе ея. Его ученіе не было новою догматическою школою; сообщенное имъ движеніе было истинно-ученое, которое, при методѣ, не предписывающей ничего, и объявляющей, что философскія изысканія безконечны, общааетъ воздвигнуть мало-по-малу, съ помощью вѣковъ и наблюденій, истинное знаніе человѣческаго рода.

Руайѣ-Колларъ преподавалъ лекціи только два года; курсъ его начатый 4 Декабря 1811 года, былъ въ 1814 году прерванъ реставраціей. Ему не суждено уже было снова появиться на этой кафедрѣ, и мѣсто его занялъ Кузень. Не смотря на то, что чтенія его оставили глубокой слѣдъ въ наукѣ, они никогда не были напечатаны. Жоффруа собралъ и издалъ ихъ только въ 1828 году.

(Окончаніе впредь).

— Z powodu, iż zbiór kartofli w prowincjach Nadreńskich i Westfalii nie jest bardzo obfity, J. K. Mość wydał postanowienie, wzbraniające wywozu kartofli za granicę, od Sarbrücken do Renu, aż do czasu dalszego rozporządzenia. Wiadomości z innych prowincyj nadchodzące nie są tak niepomyślne; owszem w wielu miejscach spodziewają się obfitego plonu kartofli.

— Szczeciński parostatek *Stetin*, płynąc z Swinemünde do Szczecina, spalił się całkiem dnia 28 września, w skutku wybuchłego na pokładzie ognia.

FRANCYA.

Paryż, 26 września.

Król wczoraj udał się z Treport na pokład okrętu parowego *Caiman*, w celu rozdania osobiście 12-tu ozdób orderu legii honorowej pomiędzy pod oficerów i żołnierzy marynarki. Za kilka dni dwór zjedzie do St. Cloud.

— Kommissya centralna dla marynarki, po roztrząśnieniu raportów kommissyj portowych, podała następujące wnioski: 1) zatrzymać żaglowe okręty, które jednak opatrzyć należy parowemi maszynami, ze srubami Archimedesa; 2) budować dwa gatunki wojenych parowych okrętów: właściwe wojenne i przewozowe; 3) wystawić na obronę portów i zatok warownie, lub pływające batterye.

— W Algierii ustanowiona także została kommissya dla obmyślenia środków skutecznej obrony brzegów i portów algierskich, dla podniesienia handlu zamorskiego i zdania o tém raportu.

— Marynarka francuzka w dniu 1-m stycznia 1838 roku liczyła 89,524 ludzi; w roku 1844, 109,410, zaś w roku bieżącym 112,462. W tej liczbie znajduje się 11,156 kapitanów.

— Skutkiem nowych układów z Persją, okręty francuzkie będą używały w portach tego Państwa swobod, jakie służą krajom najbardziej uprzywilejowanym, a wyroby francuzkie będą płaciły tylko 5 procent cła. Persya wszakże położyła za warunek, iżby nie przywożono towarów podsycających próżność i zdolnych posłużyć do zniewieszenia narodu Perskiego.

— Kontr-Admirał Cecille dowódca stacyi francuzkiej na wodach Indyjskich i Chinskich, posłał pismo do Króla Kochin Chiny w którym żąda, aby katolicki Biskup Izamopolitański Xiądz Lefevre, rodem Francuz, był natychmiast wypuszczony na wolność, tudzież żeby zaniechano okrucieństw, jakich się przeciw Chryścianom dopuszczają.

— Na przedsięwzięcie pięciu nowych dróg żelaznych, wymagających kapitału 500,000,000 fr., zgłosiło się 36 spółek, mających ogółem 4 miliardów.

— Rzeką Roubion zalana znaczna część departamentu Drome i zniszczyła drogę bitą, wiodącą z Lyonu do Marsylii.

conego systematu uczenia. Panu Royer-Collard należy się sława, że pierwszy złamał to czarnozięzkie koto, które naukę jak w niewoli trzymało. Zasluga jego w obliczu potomności, jest: że sam naprzód obudził się ze letargu, i pierwszy wskrzesił siłę filozoficznego ducha, który był strupiał pod wpływem panującego systematu; że przywrócił swobodę i niezawisłość myślenia, i skierował umysł na zapomniany gościniec badania natury ludzkiej. Największe odkrycia nie są nad wartość tej zasługi. Ale Royer-Collard nie poprzestał na niej; nie tylko dał nowy popęd filozofii, ale też zmienił jej kierunek. Systemat jego uczenia nie był bynajmniej nową dogmatyczną szkołą; popęd nadany przezeń nauce był prawdziwie naukowym; swobodna zaś i badawcza metoda jego, nie ścieśniona szkolnemi przepisami, lecz szukająca prawdy w życiu i naturze człowieka, może czynić niepełną nadzieję, że powoli, stopniami, przy pomocy wieków i badań, utworzy z czasem prawdziwą umiejętność rodu ludzkiego.

Lekeye P. Royer-Collard w Uniwersytecie trwał tylko dwa lata; kurs jego, rozpoczęty 4 grudnia 1811 roku, został przerwany w roku 1814 za powrotem Burbonów. Nie miał już on odtąd ukazać się na swojej katedrze, którą po nim zajął P. Cousin. Jakkolwiek Lekeye Collard zostawiły głębokie ślady w nauce, nigdy przecież nie były drukiem ogłoszone. Dopiero Jeoffroy zebrał je i wydał w roku 1828.

(Dokończenie nastąpi).

— Въ системѣ правленія въ Алжиріи предполагаютъ ввести измѣненіе, такъ что колонія сія будетъ зависѣть не только отъ одного военнаго, но и отъ всѣхъ министровъ, на общемъ положеніи департаментовъ Франціи.

— На дняхъ, при Блоа, паровозъ соскочилъ съ рельсовъ, отъ которыхъ неизвѣстныя лица умышленно отняли подставки. Правленіе общества назначило за открытіе виновныхъ 1,000 фр. награды. Законъ о желѣзныхъ дорогахъ опредѣляетъ смертную казнь въ случаѣ, если отъ такого злоумышленнаго поступка ктонибудь лишится жизни.

— Получены извѣстія, что опыты, произведенныя Г. Буайе, директоромъ колоніальнаго музея въ Портъ-Луи (на островѣ св. Маврікія) относительно воспроизведенія тамъ чая, сопровождался самымъ лучшимъ успѣхомъ, онъ выростилъ 40,000 кустовъ сего растенія. Г. Буайе думаетъ, что если бы на островѣ Бурбоновъ искренно взяли за сѣю промышленность, то могли бы оттуда всю Францію снабдить чаемъ.

— Французскій консулъ въ Багіа сообщаетъ, что въ 80 миллахъ отъ сего города открыли богатые копи алмазовъ.

27 Сентября.

Приездъ Монпансье, на пароходѣ „Гомеръ“ прибылъ 2-го Сентября, въ Смирну.

— Академія художествъ присудила первую награду за историческо-ландшафтную живопись г-ву А. Бюувиль въ Парижѣ.

— Колонна въ честь большой арміи въ Булони, по сабъ работъ, продолжавшихся 41 годъ, наконецъ кончена. Основный камень положенъ былъ маршаломъ Султомъ, 9-го Нолбря 1804 года.

— Вашингтонъ-Прингъ прибылъ сюда съ посольствомъ своего правительства.

— По донесенію *Courrier de Marseille*, знатный будто бы Марокканецъ, Могамедъ-Бенъ-Серруръ, коего сначала почитали посланникомъ марокккаго императора, при дворѣ французскаго Короля, и котораго въ Марсели отдавали всѣ почести, принадлежавшія сему достоинству, прямо обманулъ марсельскія власти; ибо онъ ни князь, ни посланникъ, и даже не важное лицо, но обманщикъ и искатель приключеній котораго теперь полиція отыскиваетъ, чтобы отвѣтъ у него богатые подарки, подаренныя ему, какъ посланнику марокккаго императора.

— Парижскіе рынки завалены теперь разнаго рода дичью. Множество зайцовъ, куропатокъ и перепеловъ, вслѣдствіе привозятъ изъ Алжиріи.

29 Сентября.

Герцогъ и герцогиня Салернскіе прибыли изъ замка Э въ Парижъ. 27 числа совершенно былъ въ придворной церкви въ Э обрядъ св. крещенія новорожденнаго герцога Саксенъ-Кобургскаго. Въ Тулоуна ожидаетъ къ 3 Октября прибытія герцога Монпансьерскаго.

— Французская эскадра, подъ командою адмирала Парсваля Дешена, прибыла 15 с. м. въ Пальму. При вхождѣ въ гавань, упала на адмиральскомъ кораблѣ мачта, и убила до смерти трехъ матросовъ.

— Слышно, что маршалъ Бюжо имѣлъ съ маршаломъ Султомъ совѣщаніе относительно проекта военнаго поселенія въ Алжиріи, который онъ, какъ генералъ-губернаторъ страны, началъ уже приводить въ исполненіе. Говорятъ, что маршалъ Султъ, одобряя сѣе предположеніе, но не изъявилъ на гласномъ предложеніе маршала Бюжо въ томъ, что особую комиссію, составленную изъ перовъ, депутатовъ и прочихъ знатныхъ лицъ. Маршалъ Бюжо рѣшился возвратиться къ своему посту непрежде, какъ по полученіи увѣренія, что сказанная комиссія будетъ назначена.

— Одинъ изъ племянниковъ Наполеона, Петръ Наполеонъ Бонапарте, сынъ Луціана Бонапарте, живущій въ Бельгіи, прибылъ недавно, по разрѣшенію французскаго правительства, въ Парижъ, и посѣтилъ на дѣльхъ домъ инвалидовъ. Онъ встрѣченъ былъ у смотрѣль всѣхъ части зданія, также часовню св. Иеронима, гдѣ покойся прахъ Наполеона.

— На желѣзной дорогѣ близъ Сентъ-Этьенна съ паровоза ушло на рельсы нѣсколько угля, коего по оплошности не прибрали. Когда 22 Сентября вечер-

— Въ заздѣе Алжиріи ма заждѣ важная зміана, то jest, же помечана осадѣ, не од самого Министра войны, какъ догад, лещ од всыткихъ Министровъ залеждѣ бѣждѣ. Въ такимъ разѣ Алжирѣа былабы рздзонаъ так, какъ каждѣ департамент.

— Подъ Блоисъ выскочыла въ тыхъ днѣахъ локомотыва зъ шын, гдѣзъ невідоме особръ повыжмываы подставкѣ встрыжмывае шынѣ. Администрацыя товариштва вызначыла 1,000 фр. награды за одкрытие справы. Право о колѣяхъ желѣзныхъ ставовѣ карѣ смѣрцѣ, на прыпадѣк, жеждѣ кто прѣзъ такаъ жѣсливождѣ утрацѣ жыцѣ.

— Одебрано вѣдомѣждѣ, же повыдѣлы сѣ најлѣпѣй прѣбдѣвѣждѣ прѣзъ П. Бойер, Дыректора Музеумъ колоніальнаго въ Портъ-Луисъ, (на выспѣ св. Маурцыя) въ еелу аклиматызаваня тамъ же рѣбаты, которѣ 40,000 латорѣслѣ удѣло сѣ му выпѣлѣгновѣае. П. Бойер мѣемѣ, же гдѣбы колонія Бурбоновъ взыла сѣ горлѣвѣ до тѣго прѣмѣшлу, моглыбы цаля Францыя въ рѣбаты заопатрыждѣ.

— Консулъ французскій въ Багіа доносѣ, же на 80 милъ од тѣго мѣаста одкрыта зѣстала богата копальня дыамѣнтовъ.

Дня 27 września.

Хиждѣ Монпансьеръ завѣналъ 2 го wrześнѣа до Смирны, на покѣадѣ паростатку *Gomer*.

— Академія sztuk pięknychъ прызнала пѣрвшаъ наградождѣ за исторычно-кrajobrazowe малярство пауу А. Bonouville въ Парыжу.

— Колонна вѣлѣкѣй арміи въ Boulogne, по 41 лѣтнѣахъ роботахъ, зѣстала на рѣсѣцѣ уконѣчена. Пѣрвшы камѣнь полѣжѣны зѣсталъ днѣа 9 listopada 1804 року прѣзъ Marszałka Soult.

— Washington Irvingъ прызбылъ ту зъ мѣссыя свѣго рздзу.

— Według *Courrier de Marseille*, знакомыы якобы Мароканѣн, Mohamed-Ben Serrur, уважаны зъ почѣатку за Посла Цесаря Мароканскаго прыз дворѣ Крѣла Французѣв, і которѣ одбѣралъ въ Марсыліи всѣлѣкѣ honory, jakie zdawaly сѣ быдѣ прызнаждѣне jeho годнождѣсѣ, мѣалъ ошукѣдѣ добрѣа вѣарѣ вѣладъ Марсылскѣахъ; не jest онъ howѣемъ ани Хиждѣемъ ани Послѣмъ, ани жаднѣа важнѣа осѣбѣа, ало по prostu ошустѣмъ і авантурнѣкѣмъ, которѣго тѣразъ полицыя слѣждѣ, абы одѣбрадѣ од него богаты подарункѣа, которѣ му, jako Послови Цесаря, офіаровано.

— Targi Парыжскѣа са обѣценѣ прѣзѣпѣлѣны звѣрзынѣа. Тысяцѣе зайцѣв, куropatw, і прѣзѣпѣрокъ прызвожѣа codzienne зъ Алжирѣу.

Дня 29 września.

Хиждѣ і Хиждѣна Salerno прызбыли зъ замку Eu до Парыжа. Днѣа 27 го б. м. одбылъ сѣ въ замковѣй каплѣцѣ въ Eu, chrzestъ млѣдѣго Хиждѣа Sasko-Koburgскаго. Въ Тулонѣ оцѣкѣжѣа 3-го października прызбыцѣа Хиждѣа Montpensier.

— Eskadra французска, подъ dowѣдztwѣмъ Admirała Parceval Deschènes, прызбыла d. 15 го б. m. до Palma. W chwѣлѣ завѣжѣаня до portu, maszтъ окрѣту адмиральскаго runal, і upadajacъ забѣлъ trzechъ majtkѣw.

— Głoszą, же Marszałekъ Bugeaudъ mѣalъ zъ Marszałkѣemъ Soultъ dlugѣa naradѣ, wzglѣdemъ systematu kolonizacyi wojskowej въ Algieryi, которѣа Marszałekъ Bugeaud, jako Jeneralny Gubernatorъ тѣго kraju, jużъ zacząłъ прызprowadzadѣ do skutku. Powѣadaję, же Marszałekъ Soult, lubo myslъ kolonizowania tymъ sposobemъ posiadłѣсѣ французскѣахъ въ Afryce w ogѣlnoсѣсѣ pochwalil, nie wyrzekłъ jednakowѣzъ ostatecznego w tѣj mѣarѣ zdania, zgodzilъ сѣ tylko на propozycyę Marszałka Bugeaud, абы kommissyя, zlojonejъ zъ Parѣw, Deputowanychъ і innychъ знакомытыхъ осѣбъ, порѣчѣно rozѣбрадѣ тѣ kwestyę на мѣjscu. Dopѣtero по otrzymaniu zapewnѣenia, же kommissyя та zѣstanaъ zostanie, Marszałekъ Bugeaud sklonilъ сѣ do powrotu на swoję Gubernatorskѣa osadę.

— Jedenъ zъ synѣwѣwъ Napoleona, Piotrъ Napoleonъ Bonaparte, synъ Lucyana Bonapartego, zamieszkały въ Luxemburgu Belgijskim, прызбылъ niedawno за zezwoleniemъ rздзу французскаго до Парыжа, і tѣми днѣами zwѣdzilъ Domъ Inwalidѣw. U wѣlѣkѣй bramy тѣго zakładu прызjалъ го Jenerałъ Petit, на czelѣ swѣго sztabu, і pokazalъ mu wszystkie szczegѣлы gmachu, а wѣждѣу innymiъ і каплѣцѣ св. Hieronima, гдѣе spoczywajęа popѣлы Napoleona.

— На колѣцѣ желѣзнѣй подъ St. Etienne, zъ kilku wagonѣwъ rozszypaly сѣ въ wѣglę, которѣхъ прѣзъ niedbalstwѣо не uprzatniono. Gdѣy wѣждѣ 22 го wrześnѣa podcѣагъ wѣeczorny zъ St.

вій поїздъ изъ Сентъ-Этьенна прїбылъ на мѣсто, гдѣ лежало уголье, то паровозъ и тендеръ соскочили съ рельсовъ и упали въ рѣку Рову. Къ счастью кондукторъ перваго вагона успѣлъ заблаговременно отцѣпить оный отъ машины, а иначе всѣ пассажиры попали бы въ рѣку.

А н г л і я

Лондонъ, 24 Сентября.

Въ Виндсорѣ ожидаютъ сегодня возвращенія Королевы, съ острова Вайта, на всю осень и зиму.

— Въ *Times* напечатано: Положеніе общественныхъ дѣлъ въ Ирландіи ставится все болѣе и болѣе грознымъ. вмѣстѣ съ движеніемъ въ пользу репелеровъ, возникло снова движеніе со стороны оранжистовъ. Впрочемъ это болѣе религіозный, чѣмъ политическій вопросъ, коимъ играютъ обѣ эти партіи. Власти должны имѣть постоянное наблюденіе, чтобы дѣло не дошло до кровопролитія. На дняхъ въ Портленонѣ репелеры положили произвести процессію, чтобы уравновѣсить впечатлѣніе, которое произведено на общее мнѣніе бывшею процессіею оранжистовъ. Сія послѣдніе рѣшились сопротивляться сему и не впускать въ городъ своихъ протавниковъ. Обѣ стороны прибѣгли къ оружію и борьба сдѣлалась было уже неизбежною, какъ вдругъ начальникъ полиціи графства, капитанъ Флиндеръ, узнавъ о такомъ положеніи вещей, и собравъ на скоро кое—какія силы, сталъ мужественно между обими партіями и успѣлъ предупредить вооруженное ихъ столкновеніе.

— Ирландскій лордъ Примасъ препроводилъ вице-королю прошеніе, въ коемъ жители Армы ходатайствуютъ, чтобы одинъ изъ предположенныхъ университетовъ учрежденъ былъ въ ихъ городѣ. Примасъ съ своей стороны жертвуетъ на этотъ предметъ 10,000 ф. ст. Примасъ этотъ убѣждаетъ въ томъ, что католическое духовенство въ Ирландіи не только не противится, но еще благоприятствуетъ тамъ учрежденію учебныхъ заведеній.

— Несчастныя приключенія на желѣзныхъ дорогахъ усиливаются ужаснымъ образомъ; въ продолженіе не болѣе мѣсяца такихъ приключеній было четыре. Въ послѣднихъ числахъ, на Бристольской дорогѣ вся цѣпь ваггоновъ соскочила съ рельсовъ, и многіе получили болѣе или менѣе тяжелыя ушибы. Другое приключеніе случилось по дорогѣ въ Дувръ; тамъ паровозъ, мчавшійся со всюю быстротою, настигнулъ и раздробилъ задніе ваггоны предшествоваваго поезда; а на пути въ Манчестеръ весь поїздъ со скочилъ съ рельсовъ, и брошенъ былъ на разстояніи нѣсколькихъ сотъ шаговъ съ дороги, при чемъ одинъ человекъ лишился жизни, а многіе были изувѣчены. Всѣ эти приключенія произошли отъ одной причины, именно отъ излишней быстроты їзды, которую, съ нѣкотораго времени, приняла во всей Англіи за основаніе. Прежде проїзжали 20 англ. миль въ часъ (4½ англ. мили равны одной нѣмецкой милѣ), теперь же їздятъ обыкновенно отъ 25 до 30 миль, а часто паровозы проходятъ по 40 и—50 миль (около 80 верстъ) въ часъ.

— За нѣсколько дней предъ симъ, полиція, въ окрестностяхъ Лондона, уничтожила цыганскій таборъ и арестовала цыганскаго Короля Ли; такъ какъ въ коронной кладовой его нашли много предметовъ весьма подозрительнаго происхожденія, какъ то: часы, столовыя и чайныя ложки съ чужими вензелями, дамскій гардеробъ и т. п.

— Съ Сандвичевыхъ острововъ, отъ 2 Мая, сообщаютъ, что тамошній Король назначилъ какого то Вилли, торговаго лондонскаго агента, своимъ министромъ иностранныхъ дѣлъ.

— Достойно вниманія то обстоятельство, что болѣзнь, постигшая картофельъ въ нѣкоторыхъ земляхъ Европы, была также въ минувшемъ году въ Сѣверной Америкѣ. Американцы назвали ее картофельною холерою, которая, какъ кажется, вредна и для человѣческаго здоровья. Въ Нью-Гампширѣ трое умерли отъ употребленія большаго картофеля; не мало также и домашняго скота пало отъ этой же прищивы.

26 Сентября.

— Герцогиня Кентская возвратилась сегодня изъ оїздки въ Германію.

Etienne прїбылъ около godziny 8 ѣй на то мѣсце, локмотива и tender zostały wyrzucone z szyn i stracone d Rodanu. Szczęściem, że konduktor pierwszego wagonu zdołał wcześniej odcepić pociąg od maszyny; inaczey wszyscy podróżni zginęliby w burtach rzeki.

A N G L I A.

Londyn, 24 września.

Królowa spodziewana jest dziś z powrotem z wyspy Wight w Windsorze, gdzie przepędzi jesień i zimę.

— *Times* pisze: Stan spraw publicznych w Irlandyi staje się coraz bardziej zatrważającym. Obok poruszenia na rzecz Repealu, powstało znówu poruszenie ze strony Oranżystów. Jest to zresztą nie tyle polityczne ile religijne zagadnienie, które te dwa stronnictwa stawia naprzeciw sobie. Władza musi w każdej chwili być czujna, iżby nie przyszło do krwi rozlewu. Temi dniami w Portlennone, Repealiści postanowili uczynić processyją, dla zrównoważenia skutku, sprawionego w opinii publicznej przez processyję oranżystów; ci ostatni zaś, powzięli zamiar oparcia się temu i nie wpuszczenia do miasta swych przeciwników. Obie strony nie omieszkały wziąć się do broni, i walka stała się nieuchronną, kiedy szczęściem, Inspektor policyi hrabstwa, Kapitan Flinder, uwiadomiony o takim stanie rzeczy, zgromadziwszy na prędce niejakię siłę, stanął między obie dwoma stronami i zbrojeniu ich starczył się zabobiegł.

— Lord Prymas Irlandyi przesłał Wice Królowi prośbę, w której mieszkańcy Armagh domagają się, iżby jeden z uchwalonych Uniwersytetów był ustanowiony w ich mieście. Prymas ze swęj strony ofiaruje na ten przedmiot 10,000 funt. szt. Ten przykład dowodzi, że duchowieństwo katolickie Irlandskie, nie tylko nie jest przeciwnem lecz owszem sprzyja zaprowadzeniu w kraju zakładów naukowych.

— Przypadki na drogach żelaznych mnożą się w przerażającym stosunku; w przeciągu mniej niż miesiąca zdarzyło się ich cztery. W ostatnich dniach na drodze Bristolkiej, cały pociąg wyskoczył z kolei, i mnóstwo osób odniosło mniej więcej ciężkie siłuczenia i rany. Jeden przypadek miał miejsce na drodze do Dover; tam parowóz, idący z całą szybkością, dognał i zgruchotał ostatnie wagony idącego przed nim pociągu; na drodze zaś do Manchester, cały pociąg, wyszedłszy z kolei, rzucony był o kilkaset kroków od drogi. W tych ostatnich razach jeden człowiek utracił życie, a wielu odniosło kalectwa. Wszystkie te nieszczęścia mają jedną przyczynę, to jest zbyt wielką szybkość jazdy, która od niejakięgo czasu przyjęto za zasadę w całej Anglii. Przędtem ubiegano 20 mil ang. na godzinę (4½ mili ang. równa się mili niem.), dziś jeїздzą po 40 i 50 mil (około 80 wiorst) na godzinę.

— Przed kilku dniami policya zwinęła w poblizkości Londynu oboz cygański i aresztowała Króla Cygańskię Lee, gdyż w zapełnionym koronnym skarbcu jego znaleziono wiele przedmiotów bardzo podejrzanego pochodzenia, jako to, zegarki, łżyki stołowe i do herbaty z obciętymi cyframi, całą garderobę damską, i t. p.

— Donoszą z wysp Sandwichskich, pod dnem 2 maja, że tameczny Król mianował niejakięgo Wyllie, z zawodu handlowego z Londynu, swoim Ministrem spraw publicznych.

— Jest to uwagi godna okoliczność, że choroba, która dotknięte zostały kartofle w niektórych okolicach Europy, okazała się już była w roku zesz. w Ameryce północnej. Amerykanie nazwali ją cholera kartofli, która zdawała się być także zarazliwą dla ludzi. W New-Hampshire 10 osoby przypłaciły życiem jedzenie chorych kartofli, i wielka liczba zwierząt domowych zdechła z tejże przyczyny.

Dnia 26 września.

Xiężna Kent wróciła dzisiaj z podróży do Niemcubdytj.

— Изъ Ирландіи пишутъ, что противники союза снова волнуются. О'Коннелль, на пути изъ своего помѣстья въ Дублинъ, проѣзжалъ чрезъ Типперарское графство, и подалъ поводъ къ многочисленнымъ скопищамъ народа.

— Въ Белфастѣ снова было собраніе оранжистовъ; но такъ какъ застѣваніе ихъ происходило въ запертомъ домѣ, то результатъ совѣщаній неизвѣстенъ.

— Въ *Globe* пишутъ, что обѣ испанскія Королевы общали герцогу Немурскому прибыть въ наступающій годъ въ Парижъ.

— Третьяго дня прибылъ въ Плимуть пароходъ изъ Бразиліи, нагруженный золотымъ пескомъ и алмазами. Грузъ этотъ цѣнитъ въ 50,000 ф. ст. Съ этимъ пароходомъ получено извѣстіе, что нашъ пароходъ *Vultur*, вышедши изъ Рио, захватилъ два судна съ Неграми.

27 Сентября.

Марквизъ Салисбури получилъ уведомленіе, что Ея Величество Королева Викторія въ слѣдующемъ мѣсяцѣ прибѣдетъ въ его замокъ Гетфильдгоузъ.

— Общество противниковъ закона о хлѣбѣ оказываетъ большее усиліе при нынѣшнихъ избирательныхъ заискахъ, чтобы въ пользу своихъ приверженцевъ приобрести голоса избирателей.

— Въ Дублинскихъ газетахъ единодушно утверждаютъ, что въ нынѣшнемъ году въ Ирландіи картофеля родился обильнѣе, чѣмъ когда либо.

— Правительство разослало слѣдственнымъ судьямъ (*coroner*), циркулярное предписаніе, чтобы они съ болѣею строгостію изслѣдывали причины и подробности случившихся, въ большомъ количествѣ, внезапныхъ смертей и несчастныхъ приключеній. Изъ обнародованнаго въ этомъ отношеніи отчета, за минувшій годъ, видно, что кромѣ самоубійствъ, казней, вѣсколькихъ случаевъ сомнительныхъ и 971 недостаточна изслѣдованныхъ, въ продолженіе того года погибло отъ приключеній на желѣзныхъ дорогахъ, и паденій съ лошадей 3,815 человекъ; 1,950 было утонувшихъ, 3,057 погибло въ пожарахъ, 188 случайно отравившихся, 65 отъ неизвѣстныхъ причинъ, 83 умерщвленныхъ.

— Ватскій и Вальскій епископъ, дядя лорда Эленборо, скончался на дняхъ въ весьма преклонныхъ лѣтахъ.

— Въ городѣ Конморѣ живетъ нѣкто Герлихи, имѣющій 106 лѣтъ отъ роду; не смотря на то, что всю жизнь свою провелъ онъ какъ недостаточный работниковъ, всегда былъ силенъ и здоровъ, хотя босый, съ открытою головою; странно то, что жена его, имѣющая уже 104 года отъ роду, равно какъ и онъ пользуется совершеннымъ здоровьемъ.

ГЕРМАНІЯ.

Баварія.

Ея Величество Государыня Императрица Всероссийская съ Ея Высочествомъ Великою Княжною Ольгою Николаевною изволила вѣхать изъ Нюрнберга, 27-го Сентября поутру, и прибыла 28 Сентября въ Аугсбургъ, гдѣ была встрѣчена прибывшею народомъ въ сей городъ Герцогинею Лейхтенбергскою. Кромѣ Герцогини прибыли также въ сей городъ: наслѣдникъ Баварскаго престола, Великій Герцогъ Эмилій Гессенскій и Принцъ Прусскій. Ея Величество было удивлена заѣсъ встрѣчею съ своимъ дядею. Потомъ Августѣйшая Путешественница въ сопровожденіи президента регенции и старшаго бургомистра города, изволила осматривать св. Ульриха. Въ половинѣ третьяго часа былъ большой объѣздъ, послѣ котораго, Ея Величество изволила отбыть въ дальнѣйшій путь въ городъ Инспрукъ, гдѣ пробудетъ дни два.

— Его Величество Государь Императоръ Всероссийскій изволилъ пожаловать Мюнхенскому институту малолѣтнихъ калекъ 500 червонцевъ золотомъ, которіе были препровождены чрезъ посланника Г. Северина.

— Доносzą зъ Ирландіи, że przeciwnicy unii znowu czynią poruszenia. O'Connell, udając się ze swego wiejskiego mieszkania do Dublinu, przejeżdżał przez hrabstwo Tipperary i dał powód do licznychъ zgromadzeń się ludu.

— W Belfast, odbywało się znowu zgromadzenie Oranżystów; że zaś miało miejsce przy drzwiachъ zamkniętychъ, wypadekъ narady nie jestъ wiadomy.

— *Globe* donosi, że obie królowe hiszpańskie przyrzekły Xięciu Nemours przybyć do Paryża w roku przyszłymъ.

— Do Plymouth zawinął zawczoraj statekъ zъ Brezylji, zъ piaskiemъ złotymъ i dyamentami, ocenionemi na 50,000 funt. szt. Tenże sam statekъ przywiózł wiadomość, że nasz parostatekъ *Vultur* wypłynąwszy zъ Rio, pojmał dwa okręty handlujące murzynaми.

Dnia 27 września.

Królowa poleciła zawiadomić Margrabiego Salisbury, iż w ciągu przyszłego miesiąca zaszczyli go odwiedzinami w Hatfieldhouse.

— Towarzystwo przeciw prawomъ zbożowymъ, czyni wielkie usiłowania przy teraźniejszychъ zapisachъ wyborczychъ, aby dla swychъ stronnikówъ zapewnić głosы wyborców.

— Dzienniki Dublińskie zgadzają się, że tegoroczny zbiorъ kartofli w Irlandyi, jestъ najobfitszy, jaki kiedykolwiekъ miałъ miejsce.

— Rozesłany został okólnikъ od rządu do Sędziówъ śledczychъ (*Coroner*), zalecający im, iżby zъ większą niżъ dotąd starannością wyszukiwali przyczyn i szczegółówъ zdarzających się w wielkiej liczbie nagłychъ śmierci i nieszczęśliwychъ przypadkówъ. Z ogłoszonego w tymъ względzie zdania sprawy zъ roku przeszłego, okazuje się, iż prócz samobójstwъ, ciekawychъ, kilku przypadkówъ wątpliwychъ i 971 niedokładnie wysledzonych, zginęło w ciągu tego roku 3,805 ludzi zъ przypadkówъ wydarzonychъ na drogachъ żelaznychъ, przezъ wypadnienie zъ powozówъ i upadekъ zъ koni; 1,950 było utonionychъ, 3,057 zginęło w pożarachъ, 188 od przypadkowego otrucia, 65 zъ przyczynъ niewiadomychъ, 83 zamordowanychъ.

— Biskup w Bath i Wells, wuj Lorda Ellenborough, umarł w tychъ dniachъ w bardzo sędziwymъ wieku.

— W mieście Konmore żyje niejaki Herlihi, który skończył właśnie 106 latъ swego wieku; chociaż swe życie przepędził jako biedny wyrobnikъ, jestъ zawsze silny i czysty, chodzi zawsze boso i zъ gołą głową; rzeczъ szczególna, że jego żona, mająca latъ 104, cieszy się równie jakъ onъ dobremъ zdrowiemъ.

НИЕМЦЫ.

Z Bawaryi.

N. CESARZOWA Rossyjska łącznie zъ J. C. W. WIELKĄ XIĘŻNICZKĄ OLGĄ NIKOŁAJEWNA, wyjechała zъ Norymbergi 27-go września rano i racyła przybyć 28-go września do Augsburga, gdzie przyjmowaną była przezъ Xiężnę Leuchtenbergską, która na powitanie Monarchini do pomienionego miasta zjechała. Oprócz Xiężny, przybyli także do tego miasta, Następca tronu Bawarskiego, Wielki Xiążę Emil Hesski, orazъ J. K. W. Xiążę Wilhelm Prusski. NAJJAŚNIEJSZA PANI przyjemnie była zdziwiona, widzącъ wychodzącego na spotkanie zъ hotelu, Swego dostojnego Stryja, zъ którym czule się powitała. Następnie Dostojna Podróżna, w towarzystwie Prezesa rejencji i piérwszego burmistrza, racyła zwiedzić ozdobione przepysznie sale Ratuszowe, orazъ katedrę i kościół św. Ulycha. O wpół do trzeciej byłъ wielki obiad, po którymъ NAJJAŚNIEJSZA CESARZOWA udała się w dalszą podróż do Inspruck, gdzie dwa dni bawić zamierza.

— N. CESARZ Rossyjski racył przysłać przezъ Pošta Swego, P. Severin, 500 dukatówъ złotemъ, dla Instytutu ulomnychъ dzieci w Monachium.

Д А Н И Я.

Копенгагенъ, 27 Сентября.

Здѣсь получено извѣстiе, что въ окрестностяхъ Оденсеа, а равно на островахъ Лотландъ и Фальстеръ, обнаружилась зараза въ картофелѣ. Въ Фальстерѣ господствуетъ коровья оспа.

Б Е Л Г И Я.

Брюссель, 25 Сентября.

На вчерашнемъ засѣданiи сената, единогласно состоялось постановленiе на счетъ средствъ къ пропитанiю, а равно открыть кредитъ для окончанiя канала въ Кампийѣ. Послѣ утвержденiя этихъ постановленiй, сенатъ оторочилъ свои засѣданiя на неопредѣленное время.

Въ *Independance* сообщаютъ, что Его Королевское Величество приказалъ совершенно не покупать картофеля для Королевскаго двора, чтобы такимъ образомъ не возвысить цѣны на оный.

— По распоряженiю министра публичныхъ работъ, уменьшены пошлины на ввозъ картофеля по железнымъ дорогамъ.

29 Сентября.

Король принималъ вчера въ аудиенци англійскаго Герца, Лорда Бомона, потому, Его Величество былъ на парадѣ брюссельскаго гарнизона, расположеннаго около парка. На слѣдующей недѣлѣ Король и Королева поблудятъ въ Парижъ, и проведутъ цѣлый мѣсяцъ въ семейномъ кругу Короли Французовъ.

И С П А Н И Я.

Мадридъ, 14 Сентября.

Королева, послѣ возвращенiя, продолжаетъ прогуливаться въ Буенъ-Ретиро, и жители столицы могутъ съ радостiю видѣть Королеву въ цвѣтущемъ вѣрванiи. Въ Мадридѣ прибыли графъ Брессонъ, генералъ Парвазъ и Г. Мартинезъ де ла Роза, которая въ эту поблуду преслѣдовало какое-то несчастiе; на дорогѣ изъ Бургоса оный изломался его колеска.

— Генералъ-капитанъ Каталонiи, Донъ Мануэль Бретонъ, все еще болѣе усиливаетъ строгiя свои распоряженiя въ управленiи, при чемъ оказываетъ чрезвычайную дѣятельность. Почти ежедневно издастъ новыя постановленiя; въ одномъ изъ нихъ, отъ 15-го Августа, опредѣляетъ весьма строгiя мѣры наказанiя за корчемство. Всѣ корчемники подвергаются военному суду, или 8-ми лѣтней военной службѣ въ заморскихъ колонiяхъ, или же 8-ми лѣтней ссылкой на галеры. Таможенные чиновники, уличенные въ сношенiяхъ съ корчемниками, подвергаются смертной казни.

— Тарагонскiй архиепископъ, Донъ Педро Пабло Эчанова, по возвращенiи своемъ изъ Рима, прибылъ въ Жирону и тамошнему капитулу вручилъ присягу на вѣрность и преданность Королевѣ и харти; за симъ, съ торжественною процессiею, введенъ былъ въ кафедральный Соборъ, гдѣ совершена была Божественная литургия. Послѣ сего, гражданскiя и военныя власти, представлялись своему архиепископу.

Въ тарагонской провинци господствуетъ совершенное спокойствiе, но на Керрольской равнинѣ, подлѣ самой границы, близъ Пуисерды, и на французской землѣ, все еще существуетъ юнта испанскихъ выходцевъ, которая покупаетъ оружiе и собираетъ людей, съ намѣренiемъ вернуться въ Испанiю. По сей причинѣ весьма строго наблюдаютъ границы.

Въ жур. *Heraldo* сообщаютъ изъ Гибралтара, отъ 12 Сентября, что тамъ разнесся слухъ, будто бы Абд-эль-Кадеръ появился въ окрестностяхъ Рифы, и что тамошнее племѣ объявило себя въ подлзу сего фанатическаго военачальника, который будто бы повелѣваетъ генералъ отрядомъ въ 6,000 чел. пѣхоты и 1,000 конницы. Абд-эль-Кадеръ, при первомъ своемъ появленiи, велѣлъ тотчасъ, какъ утверждаютъ, отрубить головы болѣе нежели двадцати Маврамъ, кои были переводчиками или посредниками между Арабами и испанскимъ городомъ Меллидою.

D A N I A.

Kopenhagen, 27 września.

Nadeszła tu smutna wiadomość, że zaraza na kartofle okazała się w okolicy Odensee, tudzież na wyspach Lotland i Falster. Na tej ostatniej bydło choruje na ospę, zupełnie do wakeyny podobną.

B E L G I A.

Bruxella, 25 września.

Na wczorajszym posiedzeniu Senatu, jednogłośnie zatwierdzono prawo o środkach wyżywienia, oraz kredyt na dokonanie kopania kanału w Campinie. Po przyjęciu tych praw, Senat odczytał się na czas nieoznaczony.

— *Independance* donosi, że Król wydał rozkaz, aby na potrzeby dworu Królewskiego nie kupowano wcale kartofli, a to, aby nie podnosić ich ceny.

— Minister budowli publicznych zmniejszył o połowę cło od kartofli przywożonych drogą żelazną.

Dnia 29 września.

Król udzielił wczoraj posłuchanie Parowi angielskiemu, Lordowi Beaumont, a następnie odbył przegląd wyjsk załogi Brukselskiej, rozstawionych około parku. W przyszłym tygodniu Królestwo Ich Mość pojedzie do Paryża, gdzie zabawią przez miesiąc w gronie Królewskiej Francuzkiej rodziny.

H I S Z P A N I A.

Madryst, 18 września.

Królowa wznowiła po powrocie swe przechadzkę do Buen Retiro, a mieszkańcy stolicy z radością mogą oglądać kwitnące oblicze Monarchini. Do Madrytu przybyli już także: Hrabia Bresson, Jeneral Narwaez i P. Martinez de la Rosa. Ostatniego przesładuje jakieś nieszczęście w podróży, albowiem na drodze z Burgos zlamal się znowu jego powoz.

— Jeneralny Kapitan Katalonii, Don Manuel Bregon, postępuje coraz dalej w swoim surowym zarządzie, przyczem rozwija nadzwyczajną czynność. Prawie codziennie ogłasza nowe bando. W wydanym d. 15 sierpnia, stawia nowe bardzo surowe kary na przemytników. Wszyscy przemytnicy będą sądzeni przez sądy wojskowe, i albo na 8 letnią służbę wojskową w zamorskich osadach, lub na 8 letnią karę na galerach skazywani. Celnicy, dopuszczający się porozumienia z przemytnikami, ulegają karze śmierci.

— Arcybiskup Tاراгонski, Don Pedro Pablo Echanova, po powrocie z Rzymu, przybył do Gerony i w ręce Kapituły tamecznej złożył przysięgę na wierność Królowi i ustawie, poczem dopiero, w uroczystej processyi, wprowadzony został do katedry, gdzie odbyło się solenne nabożeństwo. Następnie, władze cywilne i wojskowe składały swemu Pasterzowi uszanowanie.

— W prowincyi Tاراгонskiej panuje zupełna spokojność, ale w dolinie Querrol, tuż nad samą granicą, blisko Puterdy, i jeszcze na ziemi francuzkiej, istnieje maćciągle junta wychodźców hispańskich, która skupuje broń i zaciąga ludzi, w celu wtargnięcia do Hiszpanii. Dla tego najsurowsza haczość zachowywana jest ciągle wzdłuż całej granicy.

— *Heraldo* donosi z Gibraltaru, pod dnim 12 września, iż tamże rozszła się wieść, że Abd el Kader ukazał się w okolicy Rif, i że tameczne pokolenia oświadczyły się za tym fanatycznym wojownikiem, który ma się znajdować na czele 6,000 piechoty i 1,000 jazdy. Pierwszym czynnym sio dwudziestu Mauram, którzy służyli za tłumaczów lub pośredników między Arabami i miastem hiszpańskim Melilla.